

МИНИСТЕРСТВО НА ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

УЧЕБНА ПРОГРАМА

**ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА VII КЛАС –
ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗБИРАЕМА ПОДГОТОВКА**

СОФИЯ 2009 Г.

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА VII КЛАС – ЗАДЪЛЖИТЕЛНО ИЗБИРАЕМА ПОДГОТОВКА

I. Общо представяне на учебната програма

Учебната програма по майчин турски език за шести клас (ЗИП) е съставена съгласно нормативните документи на МОН, свързани с изучаването на майчин език в Република България.

Обучението по майчин турски език в VII клас допринася за общото интелектуално развитие на учениците, за изграждане култура на общуване, възпитава уважение към културното разнообразие. Учебното съдържание предполага усъвършенстване езиковите компетентности на седмокласниците, чрез овладяване на нови знания и умения за характеристиките на текста в сферата на масовата комуникация, за лексикалния състав на книжовния турски език, за литературните жанрове ода, повест и пътепис, за съчинение на литературна тема, за есе и съчинение на свободна тема. Това обучение е тясно свързано с обучението по български език и литература и чужд език, като придобитите знания по майчин език служат за опора при овладяване на други езици. Тази междупредметна връзка разширява езиковите и културните знания на учениците.

Учебното съдържание предвижда както затвърждаване на вече придобитите езикови и литературни знания и умения, така и придобиване на нови знания и умения.

Предвиденото в глава IV на учебната програма следва да се осъществява чрез:

- фолклорни творби и художествени произведения на турски език, преводи на български и световни автори, подходящи за възрастта на учениците;
- овладяване на лингвистични знания за съвременния турски книжовен език, които изграждат в съзнанието на ученика теоретичната основа и речевите механизми за овладяването на други езици в училище;
- формиране на комуникативно-речеви умения и компетентности.

II. Цели на образователно-възпитателния процес по майчин турски език за седми клас (ЗИП)

Чрез образователно-възпитателния процес по майчин турски език за седми клас (ЗИП) се цели:

- Усъвършенстване на уменията на учениците за овладяване на майчиния език чрез формиране на основните комуникативно-речеви умения – слушане, говорене, четене и писане в зависимост от комуникативната цел.
- Разширяване и задълбочаване на знанията и уменията по майчин турски език, придобити в VI клас и осъзнаване на някои прилики и разлики между майчиния, българския и изучавания чужд език, с цел осмисляне на езиковите явления в тези езици, което да способства усвояването на майчиния език паралелно с българския език и чуждия език.
- Изграждане на умения за по-цялостен анализ на текст – тема, характеристика на герой, сюжет и фабула, сюжетно-композиционни особености; обогатяване на знанията за жанровата система на литературата; самостоятелно четене на художествени и научно-популярни текстове и споделяне на мнения и оценка във връзка с прочетеното.

- Усъвършенстване на уменията на учениците за създаване на собствени текстове по определена житейска или литературна тема.
- Прилагане на знания, умения, похвати и техники на учене, придобити при овладяване на други учебни дисциплини.
- Затвърждаване на чувството за толерантност към културното многообразие, приобщаване към общочовешките ценности и изграждане на съзнание за етническа принадлежност и национална идентичност.

Учебна програма по майчин турски език за **VII клас**

III. Очаквани резултати		IV. Учебно съдържание			
Колона 1	Колона 2	Колона 3	Колона 4	Колона 5	Колона 6
Ядра на учебно съдържание	Очаквани резултати на ниво учебна програма	Очаквани резултати по теми	Основни нови понятия (по теми)	Контекст и дейности	Между предметни връзки
С Л У Ш А Н Е	<p>Ученикът възприема информация от разговорно-битовата и официално-деловата сфера на общуване.</p> <p>Ученикът слуша и анализира по-сложна автентична публицистична реч от радио- и телевизионни предавания на стандартен популярен турски език.</p>	<p>Ученикът: – може да осмисли функциите на разговорния, художествения и научния стил. – умее да създава различни видове текст.</p> <p>Ученикът: – осмисля особеностите и функциите на устния и писмения публицистичен текст. – може да изпълнява ролята на репортер, кореспондент и др. – умее да използва интернет.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • средства за масова комуникация <i>kitle iletişim araçları</i> • публицистичен текст <i>gazetecilik metni</i> • репортаж <i>röportaj</i> • интервю <i>söyleşi // mülakat</i> • информационна бележка <i>enformasyon ihbar // bilgi notu</i> • рубрика <i>bölüm, manşet</i> 	<p>На учениците се дава възможност да: – слушат, анализират и сравняват различни текстове от разговорно-битовата и официално-деловата сфера на общуване. – създават различни видове текст в зависимост от комуникативната задача.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – създават публицистични текстове за вестници. – изпълняват ролята на репортери, кореспонденти и др. – използват средствата на езика в съответствие със спецификата на съвременните средства за масова комуникация.</p>	<p>Български език и литература</p> <p>История</p> <p>География</p> <p>ИКТ</p>

<p>Ч Е Т Е Н Е</p>	<p>Ученикът чете с лекота и разбира посланията на автора, свързани с основните ценности на етническата и националната общност.</p>	<p>Ученикът: – осъзнава значението на моралните ценности на своята етническа общност за формиране на националните ценности. – разбира непреходния характер на общочовешките морални принципи като взаимопомощ, съчувствие, любов, жертвоготовност и др. – осмисля прочетеното в различни по жанр и стил текстове и диалога между различни културни модели</p>	<ul style="list-style-type: none"> • общочовешко <i>insani // tüm insanlık için ortak olan</i> • лично <i>kişisel</i> 	<p>На учениците се дава възможност да: – се запознаят с различните аспекти на общочовешките нравствени ценности в изучаваните творби. – разпознават и осмислят основни морално-естетически ценности и заемат собствена позиция. – сравняват различни по жанр произведения на български и турски език и преоткриват етническата си и националната си принадлежност. – проявяват толерантност към различието.</p>	<p>Български език и литература</p> <p>История</p>
<p>Ч Е Т Е Н Е</p>	<p>Ученикът чете основни автори и произведения на турската литература, преводи на автори от българската и световната литература.</p>	<p>Ученикът: – познава основни автори и произведения от турската литература. – може да назовава произведенията на автори от българската и световната литература, преведени на турски език. – осъзнава проявленията на личностни, национални и универсални човешки ценности чрез изучаваните литературни творби – ода, повед, пътепис, литературни приказки, анекдоти, разкази, басни, легенди, притчи и</p>	<ul style="list-style-type: none"> • биография <i>biyografi</i> • творчество <i>yaratıcılık</i> • лирически герой <i>lirik kahraman</i> • повед <i>uzun hikaye // uzun öykü</i> • пътепис <i>seyahatname</i> • ода <i>od, lirik şiir, kaside</i> 	<p>На учениците се дава възможност да: – четат основни автори и произведения на турската литература, преводи на автори от българската и световната литература. – се запознават с най-важните моменти от житейската и творческата биография на изучаваните автори. – сравняват различни по жанр произведения на български и турски език. – описват впечатленията си от</p>	<p>Български език и литература</p> <p>География</p>

**Ч
Е
Т
Е
Н
Е**

	<p>Ученикът чете и анализира изучаваното художествено произведение, като определя историческата епоха, нравствените проблеми, ролята на персонажите в произведението и идеите на автора за разрешаване на основния конфликт.</p> <p>Ученикът чете и познава сюжета и фабулата на художественото произведение.</p>	<p>др;</p> <p>Ученикът: – умее да тълкува художествени текстове, като осмисля ролята на заглавието, мотото, темата, епохата, събитията и героите в текста. – умее да характеризира героите и да съпоставя образи от различни произведения. – умее да разчита основния конфликт и идеите на автора на текста. – може да изразява собственото си отношение към събитията и героите.</p> <p>Ученикът: – познава значенията на понятията сюжет и фабула. – разбира същността на понятията завръзка, експозиция, кулминация, развръзка, епилог. – умее да разграничава типичните жанрови особености на различните художествени творби.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • анализ на художествен текст <i>bedii metin çözümleme</i> • функция на заглавието <i>başlığın görevi</i> • МОТО <i>moto</i> • фабула <i>kompozisyon</i> • експозиция <i>giriş // sergileme</i> • завръзка <i>düğüm</i> • развитие на действието <i>serim // gelişme</i> • кулминация <i>püf nokta // doruk noktası</i> • развръзка <i>çözüm, çözümlüş</i> • епилог 	<p>свое пътуване.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – тълкуват темата, идеята, епохата, събитията и героите в произведението. – правят анализ на художествени текстове, като тълкуват и сравняват образите на героите. – дискутират по проблемите, коментират различни гледни точки относно основния конфликт и идеите на автора на текста. - изразяват собствено мнение за събитията и героите.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – съпоставят текстове с различни композиционни схеми. – определят ролята на завръзката, експозицията, кулминацията, завръзката и епилога в развитието на действието. – декомпозират текстове и да коментират промените, които настъпват по отношение на смисъла и въздействието.</p>	<p>Български език и литература</p> <p>История</p> <p>Български език и литература</p>
--	---	---	--	---	---

	<p>Ученикът познава и осъзнава художествената функция на тропите и фигурите.</p>	<p>Ученикът: – разбира значението на тропите и фигурите за смисловото внушение на текста. – може да открива в художествен текст различни изразни средства като метафора, алегория, градация, метонимия и хипербола. – може да съпоставя оригинално художествено произведение и превода му откъм използвани изразни художествени средства.</p>	<p><i>epilog, // epilog, son söz</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • преносна употреба <i>mecaz anlam</i> • метонимия <i>metonimi // mecaz-1 mürsel</i> • хипербола <i>abartma, mübalağa</i> 	<p>На учениците се дава възможност да: – наблюдават значението на думи с преносна употреба в художествени текстове. – анализират текста откъм употреба на езикови средства с преносна употреба и коментират функцията на метафора, алегория, градация, метонимия и хипербола. – сравняват езика на преведено литературно произведение с оригиналния текст откъм използвани изразни художествени средства.</p>	<p>Български език и литература</p>
<p>Г О В О Р Е Н Е</p>	<p>Ученикът подготвя самостоятелно публични изказвания, като изразява аргументирано мнение по темата.</p> <p>Ученикът спазва правоговорните норми на турския книжовен език.</p>	<p>Ученикът: – може да състави план на изказването си. – умее да събира информация по темата от различни източници. – може да обосновава тезата си и да я подкрепя с подходящи аргументи. – усъвършенства учтивото си речево поведение.</p> <p>Ученикът: – владее интонацията на различните видове изречения и уместно я употребява в речта си. – осмисля правоговорните норми на</p>	<p>На учениците се дава възможност да: – участват в публично изказване. – подбират необходимата им информация и съставят план. – аргументират твърденията си. – ползват интернет. – спазват установените правила при публично изказване.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – четат изразително, като съобразяват силата на гласа си с обстановката.</p>	<p>ИКТ</p>	

		езика и използва подходящи граматически структури, които не пречат на разбирането.		– коментират достойнствата и слабостите на устни текстове на съучениците си, като работят индивидуално, в малки и големи групи.	
П И С А Н Е	Ученикът съставя и пише прости и сложни съчинени изречения	Ученикът: - може да разграничава видовете прости изречения по цел на общуване. – осмисля значението на различните видове сложни съчинени изречения.		На учениците се дава възможност да : – съставят прости и сложни изречения по зададени синтактични модели. – коментират употребата на различните видове изречения в различни по стил текстове. – представят графично различните видове сложни съчинени изречения.	Български език и литература
	Ученикът съставя и пише сложни съставни изречения.	Ученикът: – разбира отношенията между главното и подчиненото изречение в сложно съставно изречение. - умее да съставя различни видове сложни съставни изречения (nesne yan tümcesi, tümleç yan tümcesi, belirteç yan tümcesi). - може да редактира пунктуационни грешки.	• главно и подчинено изречение <i>temel tümce ve tümcesini (yan tümce)</i>	На учениците се дава възможност да : – разграничават главно и подчинено изречение. – съставят и редактират различни видове сложни съставни изречения. – редактират пунктуационни грешки, допуснати при употреба на сложни съставни изречения. – работят с различни текстове от списания, вестници, книги.	
	Ученикът съставя и пише сложни смесени изречения.	Ученикът: - разпознава съчинителните и подчинителните връзки в сложното смесено изречение.	• сложно смесено изречение <i>karma bileşik tümce</i>	На учениците се дава възможност да: – съставят и пишат текстове, в които простите изречения в	Български

<p style="text-align: center;">П И С А Н Е</p>	<p>Ученикът владее начините за пряко и непряко предаване на чужда реч.</p> <p>Ученикът владее начините за цитиране.</p> <p>Ученикът използва уместно изучените части на речта.</p>	<p>- познава структурата и особеностите на сложното изречение, владее пунктуацията на сложното изречение, уместно го употребява в собствени текстове.</p> <p>Ученикът: - може да разграничава пряка реч от непряка; разпознава полупряката реч. – може да трансформира пряка реч в непряка и обратно.</p> <p>Ученикът: – познава начините за цитиране и тяхното правописно и пунктуационно оформяне. – може да използва цитати.</p> <p>Ученикът: – може да идентифицира, да разграничава според граматическите им признаци и да използва уместно изучените изменяеми и неизменяеми части на речта – същ. име, прил. име, числ. име, местоимение, глагол, наречие, съюз, следлог, частица,</p>	<ul style="list-style-type: none"> • цитат <i>alinti, (sitat), iktibas</i> • цитиране <i>alintulama, iktibas etme, aktarma</i> 	<p>състава на сложното са свързани със съчинителни и подчинителни връзки. - редактират собствен текст с оглед на правилната пунктуация на сложните изречения.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – трансформират пряка реч в непряка и обратно. – редактират текстове с оглед на правилното преобразуване на пряката реч в непряка и обратно.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – използват различни начини на цитиране в свои текстове. – цитират уместно и правилно. – коментират цитати в чужди текстове.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – съставят текстове със ситуационно уместно употребени изменяеми и неизменяеми части на речта – редактират свои и чужди текстове и коментират грешките при употребата на класовете</p>	<p>език и литература</p>
---	--	--	--	--	--------------------------

- Глагол

Ученикът използва уместно нелични глаголни форми (причастия)

Ученикът владее основните закони на турската фонетична система

междуметие.

Ученикът:

– може да осмисли спецификата на наклонението като начин за изразяване на отношението на говорещия към връзката на действието и реалността.

– умее да използва изразните възможности на различните наклонения в собствени текстове.

Ученикът:

– умее да използва причастията, образувани от деятелни, страдателни, възвратни, взаимни и причинителни глаголи в собствени текстове.

– познава значението и особеностите на деепричастията.

Ученикът:

– осъзнава изискванията на законите за: хармония на гласните, хармония на гласните със съгласните,

- **наклонение**
kip
- **изявително, повелително и условно наклонение**
bildirme, buyruk (emir) ve koşul (şart) kipi
- **преизказни глаголни форми // преизказно наклонение**
rivayet şekli // iletme (rivayet) kipi

- **сегашно деятелно причастие**
şimdiki zaman ortacı
- **минали причастия**
geçmiş zaman ortaçları
- **бъдеще причастие**
gelecek zaman ortacı
- **деепричастие**
ulaç

думи.

На учениците се дава възможност да:

– изследват и съпоставят наклоненията в турски език с изучаваните наклонения в български език в различни видове текст.

– редактират свои и чужди текстове с оглед правилната употреба на наклоненията и глаголните времена.

На учениците се дава възможност да:

– пишат и редактират свои и чужди текстове, като обясняват употребата на причастните форми.

- усъвършенстват текстове с оглед правописа на причастията.
- използват причастията и деепричастията в текст, като правят синонимни замени.

На учениците се дава възможност да:

– анализират и коментират отклонения от фонетичните закони.

Български език и литература

Български език и литература

П
И
С
А
Н
Е

	<p>Ученикът овладява думата като лексикално средство в текста</p> <p>Ученикът разбира значението на домашни думи, чуждици и заемки и ги използва уместно.</p> <p>Ученикът владее употребата на фразеологичните словосъчетания.</p>	<p>хармония на съгласните в турски език. – усвоява звуковите промени в края на думите от турски произход. – умее да разпознава думите от турски произход.</p> <p>Ученикът: – разграничава видовете думи според лексикалното им значение – синоними, омоними, антоними. – познава различните начини за обогатяване на речниковия състав на турския език.</p> <p>Ученикът: – разпознава домашни думи, заемки и чуждици и ги използва уместно в текста.</p> <p>Ученикът: – осъзнава смисловите, граматическите и изразните особености на фразеологичните</p>	<ul style="list-style-type: none"> • лексикално значение <i>leksik anlam // sözlüksel anlam</i> • домашни думи <i>öztürkçe sözcükler</i> • заемки <i>alıntular</i> • чуждици <i>yabancı kökenli sözcükler</i> • фразеологични словосъчетания <i>deyimler</i> 	<p>– анализират звуковите промени в края на думите от турски произход. – съпоставят и разграничават чужди думи и думи от турски произход въз основа на действието на закона за вокалната хармония.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – съпоставят и коментират синонимни варианти в един и същи текст. – редактират текстове с оглед уместната употреба на синоними. – използват синонимен речник.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – коментират уместната и неуместната употреба на заемки и чуждици в различни текстове. – ползват тълковен речник и речник на чуждите думи.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – разчитат смисъла на фразеологизмите и да ги употребяват ситуационно уместно.</p>	<p>Български език и литература</p>
--	--	--	---	--	------------------------------------

<p style="text-align: center;">П И С А Н Е</p>	<p>Ученикът владее структурата на различните видове преразкази.</p> <p>Ученикът създава съчинение интерпретация (отговор на научен, литературен и житейски въпрос).</p> <p>Ученикът създава съчинение на свободна тема.</p>	<p>словосъчетания. - може да използва фразеологичен речник.</p> <p>Ученикът: – умее да прави план и предава съдържанието на чужд текст, като го преразказва подробно, подборно, сбито и трансформирайки го. – умее да оформя изложението си съобразно правилата за правопис и пунктуация.</p> <p>Ученикът: – умее да пише съчинение интерпретация по определена научна, литературна или житейска тема. – умее да излага позицията си чрез тълкуване на изучаван текст. – построява логически изложението си и спазва основните изисквания за писмено общуване.</p> <p>Ученикът: – умее да пише съчинение на свободна тема. - умее да избира и комбинира текстопораждащи техники за постигане на конкретната</p>	<ul style="list-style-type: none"> • съчинение-отговор на въпрос <i>soru cevaplama nitelikli kompozisyon</i> • съчинение на свободна тема <i>kompozisyon // serbest konulu kompozisyon</i> 	<p>– използват фразеологичен речник.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – съставят план на съдържанието на свой и чужд текст. – пишат сбит, подборен, трансформиращ преразказ. – коментират достойнствата и слабостите на писмени текстове на съучениците си, като работят индивидуално, в малки и големи групи.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – пишат отговор на въпрос по определена научна, литературна или житейска тема. – пишат и редактират свои и чужди текстове, като построяват логически изложението си и спазват основните изисквания за писмено общуване.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – пишат свободно съчинение по избрана тема. – построяват логически изложението си. – избират и комбинират</p>	<p>Български език и литература Чужд език</p> <p>Български език и литература</p>
---	---	--	--	---	---

<p style="text-align: center;">П И С А Н Е</p>	<p>Ученикът пише автобиография и заявление.</p>	<p>комуникативна цел.</p> <p>Ученикът: – прави подбор на факти и пише автобиография. – пише заявление, като се съобразява с изискванията за графичното му оформление.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • автобиография <i>otobiyografi, özgeçmiş</i> • заявление <i>beyenname // başvuru, dilekçe</i> 	<p>различни текстопораждащи техники като описание, разсъждение и др. - построяват логически изложението си, подбират езикови средства според ситуацията на общуване и го оформят правописно, пунктуационно и графично.</p> <p>На учениците се дава възможност да: – пишат различни видове биография, в зависимост от предназначението и. – пишат заявление, като се съобразяват с изискванията за графичното му оформление.</p>	
--	---	--	---	--	--

V. Общи и специфични методи и форми за оценяване постиженията на ученика

Постигането на целите и на основните идеи в учебната програма предполага провеждането на различни видове контрол – текущ, периодичен – за установяване входното равнище на учениците, тематичен и годишен.

Оценяването на ученика по майчин турски език (ЗИП) се осъществява съгласно изискванията на нормативните документи на МОН за системата на оценяване. Според вида на оценяването, учителят подбира формата на контрол: общ за целия клас, групов или индивидуален; начина за представяне на резултатите – устно, писмено; преценява какъв инструментариум (въпроси и задачи) ще се използва – готов (от учебника или от сборници) или съставен от учителя.

В началото на годината учителят установява пропуските в знанията и езиковите компетентности, запознава ученика с тях, набелязва задачи за преодоляването им, осигурява възможност за корекция на този резултат.

Важно място при оценяване на постигнатите резултати следва да заемат функционалните проверки, които визират комуникативната компетентност на учениците.

Очакваните резултати от обучението по майчин турски език в VII клас (ЗИП), описани в учебната програма, се установяват чрез: задачи за индивидуален контрол, задачи за лексикален и лингвистичен анализ, беседи, дискусии, задачи за конструиране на собствен текст в устна и писмена форма, задачи за анализ на художествено произведение, тестови задачи, задачи за екипно изпълнение и др.

Точността и обективността на оценката е много важна за мотивацията на учениците. Необходимо е учебните комплекти да съдържат задачи за проверка и самооценка на постиженията и примерни варианти на тестове, разработени от авторските колективи.

VI. Методически указания за прилагане на учебната програма в обучението

Организацията на учебната дейност трябва да отговаря на потребностите на ученика за овладяване на знания за езика и литературата на майчиния си език и изграждане на умения за ползването му като средство за общуване в книжовната му форма.

Обучението по майчин турски език в VII клас надгражда и доразвива постигнатото в обучението по учебния предмет до момента и води към по-нататъшно усъвършенстване на знанията и уменията на учениците.

За реализиране целите на това обучение се препоръчва прилагането на основните принципи на комуникативния подход.

Усвояването на **езиковия материал** се осъществява в съответствие с комуникативните потребности в конкретните ситуации на общуване. Езиковите знания за:

- текст в сферата на масовата комуникация;
- публицистичен текст;
- сложно съставно и сложно смесено изречение;
- пряко и непряко предаване на чужда реч;
- цитат и цитиране;
- домашни думи, чуждици и заемки ;
- фразеологични словосъчетания;
- правописните особености на частите на речта;
- законите за вокалната хармония в турски език;
- видовете наклонения в турски език;
- нелични глаголни форми – видовете причастия и деепричастие

се усвояват в практически план.

Конкретните практически задачи, които предполагат: съставяне на публицистични текстове като репортаж, интервю, информационна бележка; съставяне и редактиране на сложни съставни и сложни смесени изречения; редактиране на текст с оглед правилната употреба на частите на речта; звукови промени в края на думите; уместна синонимна замяна на домашни думи, чуждици и заемки; уместно и правилно цитиране; използване на тълковен, синонимен и фразеологичен речник; съпоставяне на наклоненията в турския и българския език; усъвършенстване на текстове с оглед правилната употреба на причастията и др. съдействат за непринудено и достъпно усвояване на абстрактната езикова информация. Осмислянето на тази информация се осъществява чрез поместените в учебника, предложените от учителя или съставените от учениците текстове. Подходящо е на учениците да се възлагат самостоятелни задачи във връзка с изучаваните теми и в съответствие с индивидуалните им интереси като търсене, подбиране и представяне на материали по темата от интернет, списания, вестници; сравняване на текстове от книжовния турски език и диалекта, който се ползва от местното население и се обърне внимание на важни структурни и функционални различия.

При подбора на учебните задачи е необходимо да се вземат предвид приликите и разликите между майчиния език на учениците и другите изучавани езици, за да им се даде възможност да се възползват от положителния пренос на знания и умения в областите на сходство и да се неутрализира отрицателният пренос при различия между езиковите системи.

Художествените текстове, предназначени за възприемане и осмисляне са жанрово разнообразни, занимателни, с познавателна стойност, която съответства на интересите и възможностите на седмокласниците и носят послания, близки до тяхната душевност.

Литературните знания за възприемане и осмисляне на художествен текст се допълват и усвояват посредством изучаване на познатите на учениците литературна приказка, разказ, стихотворение, роман, романизирана автобиография, анекдот, басня, легенда. В седми клас учениците имат възможност да се запознаят и с повест, пътепис, ода. За тези видове се поднася и кратка теоретична информация. Учениците осъзнават причинно-следствените връзки в сюжетното развитие, ролята на епизодите в структурата на текста, действията и чувствата на литературните герои, отношението на автора към тях и т.н.

Възприемането и осмислянето на художествения текст се осъществява по време на беседата, при която учениците осъзнават значението на понятията завръзка, експозиция, кулминация, развръзка и епилог; тълкуват функцията на заглавието, мотото, темата, епохата, събитията и героите; запознават се с творческата и житейската биография на автора, споделят посланията на лирическия герой в поетически творби. В този клас намира място и разказът на учителя, съпроводен най-често със съответни демонстрации. На практическа основа се изграждат начални представи за метонимия и хипербола. Самостоятелната работа на учениците изисква от учителя поставяне на задачата за индивидуално изпълнение, насочване, контрол и оценка на изпълнението.

Учебните часове за **развитие на устната и писмената реч** дават възможност за работа върху видовете съчинения и преразкази, усвоени в предходните класове, както и за създаване на конкретен тип ученически текст. Учениците участват пълноценно в дискусия; пишат репортаж, интервю, информационна бележка; създават текстове като автобиография, заявление; усъвършенстват уменията си за писане на съчинение-разсъждение по литературен проблем, есе и на съчинение на свободна тема. Създаването на собствен текст от учениците в учебния час или в домашни условия, задължително трябва да бъде последвано от проверката му. Рецензията на учителя е мотивираща и отчита пропуски както в съдържанието, така и правописни, пунктуационни и лексикални неточности.